

Beograd, 26. decembra 2012.

ODRŽANA JAVNA RASPRAVA „ZAŠTO EU, A NE RUSIJA? – EKONOMSKI ASPEKTI“

Evropska unija je ključni trgovinski i investicioni partner Srbije, ali to ne isključuje razvoj ekonomske saradnje sa Rusijom, već naprotiv, predstavlja preduslov za povećanje njenog obima ocenjeno je na javnoj raspravi povodom predstavljanja novog predloga za javnu praktičnu politiku Istraživačkog foruma, pod nazivom „Srbija, Evropska unija, Rusija – analiza ekonomskih odnosa“, autora Ivana Kneževića, Kristine Ivanović i Mihaila Gajića.

Diskusija je bila posvećena razmatranju zaključaka analize i ekonomskih aspekata zbog kojih je opredeljenje Srbije za članstvo u Evropsku uniju (EU) neophodno, ne samo zbog procene da je puna integracija u EU najbolji okvir za dinamičan razvoj, modernizaciju i zaštitu nacionalnih interesa zemlje, već pre svega zbog činjenice da je EU ključni trgovinski i investicioni partner Srbije i time jedan od najznačajnijih faktora ekonomske stabilnosti zemlje.

Jedan od najznačajnijih zaključaka analize jeste da ovo opredeljenje Srbije za članstvo u EU ne isključuje dalji razvoj ekonomske saradnje sa Ruskom Federacijom, već naprotiv, predstavlja preduslov za povećanje njenog obima.

Analizom ekonomske saradnje Srbije sa EU i sa Rusijom sastavljene su preporuke na osnovu kojih bi Vlada mogla i trebala da unapredi postojeću trgovinsku saradnju sa ključnim trgovinskim partnerima u budućnosti.

Vladimir Pavićević, predsednik Istraživačkog foruma je podsetio da je Istraživački forum Evropskog pokreta u Srbiji osnovan sa namerom da u javno polje u Srbiji nastupa sa predlozima rešenja određenih problema koji će počivati na argumentima i racionalnom pristupu. On je istakao da je na osnovu te namere u okviru Istraživačkog forma nastala ideja da se izvrši analiza ekonomskih aspekata odnosa Srbije sa Rusijom i sa EU, kako bi i na osnovu te analize moglo objektivnije da se procenjuje šta je zapravo interes Srbije u odnosu sa ova dva aktera.

Ivan Knežević, zamenik generalnog sekretara Evropskog pokreta u Srbiji i jedan od autora predloga za praktičnu politiku, objasnio je zašto je potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, Srbiji omogućena bolja saradnja i sa Rusijom. „Imajući u

vidu da se najveći deo srpskog izvoza, čak 95%, transportuje kopnenim putem, mogućnost neograničenog tranzita preko Rumunije i ostalih zemalja članica EU je doprinela značajnijem rastu izvoza i na tržište Ruske federacije u poslednjim godinama“, rekao je Knežević. On je naglasio da je 80% srpskog izvoza zahvaćeno prostorom EU i njenim potencijalnim članicama, odnosno da Srbija plasira u EU 57,6 odsto svog izvoza, dok na ruskom tržištu prodaje samo 6,2 odsto, što je osam puta manje. Ono što je i dalje veliki problem jeste nemogućnost naše poljoprivrede da iskoristi sve preferencijale, tj. kvote za izvoz u EU.

„U uvozu Srbije roba iz EU čini više od polovine, a iz Rusije 13 odsto, s tim što taj procenat spadaju i energenti. Srbija beleži deficit u trgovini sa oba ova aktera s tim što je veća pokrivenost uvoza, izvozom u trgovini sa EU (61%), a sa Rusijom (29,1%)“, izjavio je Knežević. Treba istaći da je usled primene SSP došlo do smanjenja ukupnih carinskih prihoda Srbije. Prema procenama, budžetski gubici od nenaplaćenih carina na uvoz robe iz EU iznose 466 miliona evra. Međutim, ovaj **gubitak budžetskih prihoda treba posmatrati kao potrošački višak za građane Srbije i taj iznos sredstava su građani Srbije, umesto u budžet, usmerili u dodatnu ličnu potrošnju**. Pored toga, ta dodatna lična potrošnja građana je dovela do dodatne naplate PDV na te proizvode, tako da i sa tog aspekta budžetski gubici usled smanjenih carinskih prihoda nisu na nivou kakvim se prikazuju u javnosti. Kada govorimo o ekonomskim aspektima SSP, pored liberalizacije trgovine treba istaći da, prema članu 49 SSP, radnici koji su državljani Srbije i koji su zakonito zaposleni na teritoriji država članica EU ne mogu biti diskriminisani na osnovu državljanstva u pogledu uslova rada, naknade ili otpuštanja u poređenju sa položajem državljanina te države EU. SSP je na taj način omogućio pravnu zaštitu za zaposlene srpske državljane u dijaspori.

„Trgovinski odnosi sa Rusijom su regulisane Sporazumom o slobodnoj trgovini od 2000. godine koji predviđa da se carina plaća na 39 proizvoda iz Srbije i na samo 17 iz Rusije. Iako u poslednjih 10 godina izvoz u Rusiju beleži veoma visoke stope rasta (u proseku oko 30%), i pored toga, vrednost izvoza i dalje značajno zaostaje za izvozom u Evropsku uniju. Razlozi su brojni, ali među najznačajnijim ističe se taj da se na listama proizvoda oslobođenih carine prilikom izvoza u Rusiju ne nalaze ključni proizvodi srpske privrede koji bi mogli lako da pronađu kupca. Drugo važno ograničenje jeste nivo proizvodnje određenih proizvoda koji mogu da ostvare privredni subjekti u Srbiji. Takođe, značajno je i to da su, u praksi, srpske firme nailazile na određene prepreke prilikom pokušaja ulaska na rusko tržište (nesigurnosti u naplati robe, otežan ulazak u trgovinske lance, itd.), a mnoge od njih nisu, istini za volju, ni imale adekvatan nastup na veoma zahtevnom ruskom tržištu. Međutim, jedno od ključnih ograničenja koje ima dugoročni negativni efekat na izvoz Srbije jesu visoki troškovi transporta robe na Rusko tržište.“, objasnio je Knežević.

On je naglasio da će ulazak Rusije u Svetsku trgovinsku organizaciju (STO) smanjiti značaj Sporazuma o slobodnoj trgovini Srbije i Rusije, jer će prosečna carina Rusije za druge zemlje pasti sa 10 na 7,8 odsto što u praksi znači da će pojedini proizvodi koje se izvoze iz Srbije na rusko tržište, biti izloženi većoj cenovnoj konkurenciji od stane proizvoda koje se na isto tržište uvoze iz drugih zemalja potpisnica STO. Kao primer za ilustraciju može poslužiti glavni izvozni adut Srbije, sveža jabuka, na koju je ulaskom Rusije u STO snižena carina na uvoz iz zemalja članica STO sa 0,1 evra po kilogramu na 0,06 evra

odmah po stupanju u članstvo, a do 2017. godine će carina biti dodatno snižena na 0,03 evra. Ovu činjenicu će svakako iskoristiti najveći svetski proizvođači jabuka Kina, Francuska i Čile i cenovnom konkurentnošću značajno uticati na obim izvoza srpskih jabuka na tržište Ruske Federacije.

„Važno je naglasiti da ulazak u EU neće doneti gubitke Srbiji jer EU sa Rusijom ima sporazum o partnerstvu, a dok mi postanemo članica doneće se i novi strateški sporazum koji će dodatno liberalizovati tržište EU – Rusija”, rekao je Knežević. U tim pregovorima je posebno **značajna činjenica da je struktura trgovine između EU i Rusije veoma slična strukturi razmene između Srbije i Rusije.**

Što se tiče investicija, od 2001. godine do danas, u Srbiju je uloženo oko 17 milijardi evra direktnih stranih investicija, od tog iznosa oko 60% su investicije iz zemalja Evropske unije, čime se dodatno potvrđuje visok stepen ekonomske povezanosti Srbije i EU.

„Srbija kao zemlja kandidat ima pravo na bespovratnu pomoć iz EU od 200 miliona evra godišnje, a takođe će moći da računa na bespovratnu pomoć EU i u periodu od 2014. do 2020.. Da je Srbija članica EU, sa sadašnjim nivoom BDP-a bi iz evropskih fondova mogla da dobija 1,2 milijardi evra godišnje, što praktično znači da Srbija zbog toga što nije članica Unije godišnje gubi milijardu evra.“, rekao je Knežević.

Vladimir Gligorov, ekonomista Bečkog instituta za međunarodne ekonomske studije ukazao je na činjenicu da se prilikom analize ekonomskih odnosa Srbije sa Evropskom unijom uglavnom raspravlja o carinama, koje su jedan ali ne i najvažniji deo ekonomske politike zemlje ali da su kada su u pitanju ekonomske odnose često važnije brojne necarinske barijere, inflacija i stabilan kurs. On je istakao da je

uvoz u Srbiju bio mnogo veći pre nego što se potpisao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju što je posledica pada potrošnje u Srbiji i činjenice da je u tom periodu kurs bio stabilan, a inflacija između 7 i 8 procenata, kao i da izvoz nije značajno porastao otkad je Srbija potpisala sporazum o slobodnoj trgovini sa Rusijom.

„Obim razmene Srbije i EU je veći nego s bilo kojom drugom privredom u svetu i to bismo teško mogli da nadomestimo bilo kojim drugim trgovačkim opredeljenjem”, rekao je Gligorov.

Tanja Mišćević, savetnica potpredsednika Vlade RS i ministra spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacije, ocenila je da Srbija ne treba da se opredeljuje da li su važniji odnosi sa EU ili Rusijom, jer, kako je rekla „EU i Rusija idu ruku pod ruku“. Ona je ocenila da se u datim preporukama ne postavlja izbor između dve strane, jer se bez nastavka evropskih integracija ne može nastaviti ni saradnja sa Rusijom.

„Bez pojačavanja integracija u EU ne možete jačati saradnju sa Rusijom“, rekla je ona i kao primer navela da bi Srbija da nije zaključila Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU imala skuplje troškove transporta robe za Rusiju, preko članica te unije.

„EU je za nas model razvijenog, stabilnog, demokratskog društva u 21. Veku. S druge strane, Ruska Federacija jeste dobar partner prijateljske veze i tradicionalno partnerstvo, saradnik u očuvanju i zaštiti naših nacionalnih interesa, ali ona ne nudi model koji će nam pomoći da se transformišemo u tom smislu da zaista ostvarimo ono što nama jeste osnovni cilj, a to je unapređenje evropskih vrednosti i normalnog života danas u Srbiji“, rekla je Tanja Mišćević. Građani Srbije misle da Rusija najviše pomaže Srbiji, ali objektivni pokazatelji pokazuju da je to zapravo EU sa preko 2 milijarde evra bespovratne pomoći od 2000. godine do danas.

Ona je naglasila da ova analiza, kao i sve druge analize Istraživačkog foruma, upravo imaju svrhu da informiše javnost kako ona ne bi zavisila samo od izjava i populizma koji dolazi sa različitih strana, već da stekne uvid u objektivne i zvanične podatke koji često pokazuju potpuno drugačije trendove od onoga što su razmišljanja i promišljanja građana. „Građani mogu da određuju svoju sliku o budućnosti države samo na osnovu pravih, pravovremenih i istinitih informacija zbog čega je ovakva analiza važna za razvoj građana i njihovo razumevanje sveta u kome danas živimo“, zaključila je Mišćević.

Među ključnim zaključcima i preporukama predloga praktične politike „Srbija, Evropska unija, Rusija – analiza ekonomskih odnosa“ jesu nastavak procesa evropskih integracija Srbije uz ulaganja maksimalnih napora da se stvore uslovi za otpočinjanje pregovora o članstvu Srbije sa EU i hitna izrada strategije i programa reindustrijalizacije zemlje. Takođe, ukazano je na potrebu preduzimanja svih neophodnih mera podrške poljoprivredi kako bi se iskoristili potencijali koje pruža SSP i Sporazum o slobodnoj trgovini sa Ruskom Federacijom u izvozu poljoprivrednih proizvoda, kao i preduzimanje specifičnih mera za unapređenje obima srpskog izvoza na tržište Ruske Federacije. Istaknuta je i potreba preduzimanje svih neophodnih aktivnosti za diversifikaciju izvora snabdevanja Srbije gasom kroz učešće u izgradnji gasnog prstena u jugoistočnoj Evropi.

Skupu su, osim članova i članica Istraživačkog foruma, prisustvovali i predstavnici diplomatskog kora, državnih institucija, političkih partija, organizacija civilnog društva, medija, akademske i zainteresovane javnosti.

Istraživački forum predstavlja programsko telo Evropskog pokreta u Srbiji u okviru koga se sprovode sveobuhvatna i dubinska istraživanja i analize aktuelne situacije u procesu reformi, odnosno pišu i predstavljaju alternativni predlozi za javnu praktičnu politiku za efikasniju i efektivniju reformu u oblastima relevantnim za proces evropske integracije Srbije.